

MUNI
ECON

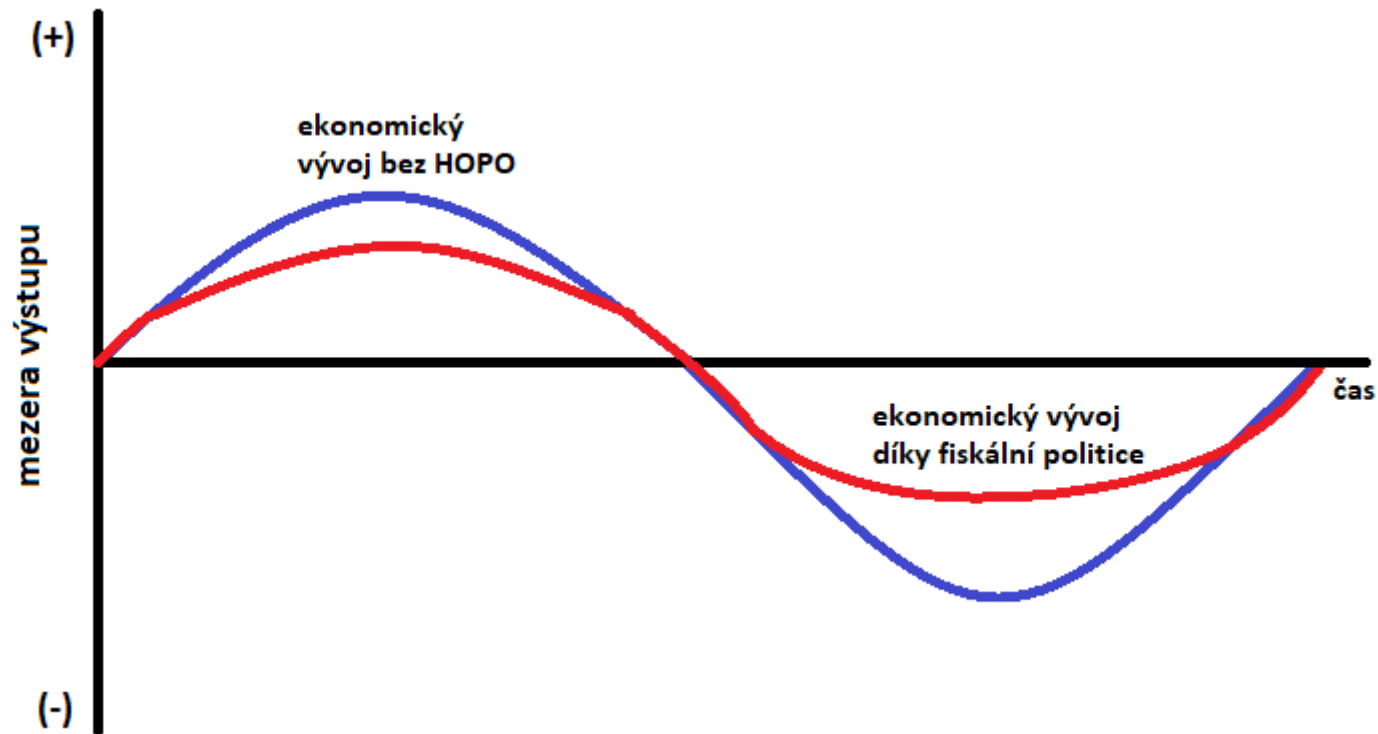
Fiskální politika 2. část

Fiskální politika

- Využívání veřejných financí (státního rozpočtu) za účelem dosažení stanovených cílů (udržení vyváženého ekonomického růstu a nízké nezaměstnanosti)

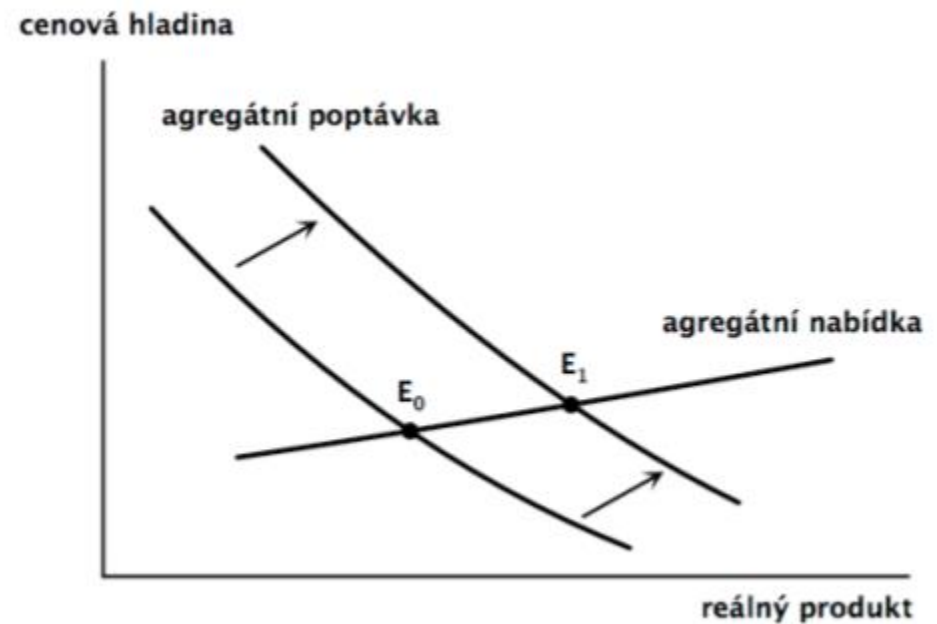
Makroekonomická fiskální politika

- Snaha o stabilizaci ekonomického výkonu

Teoretická východiska

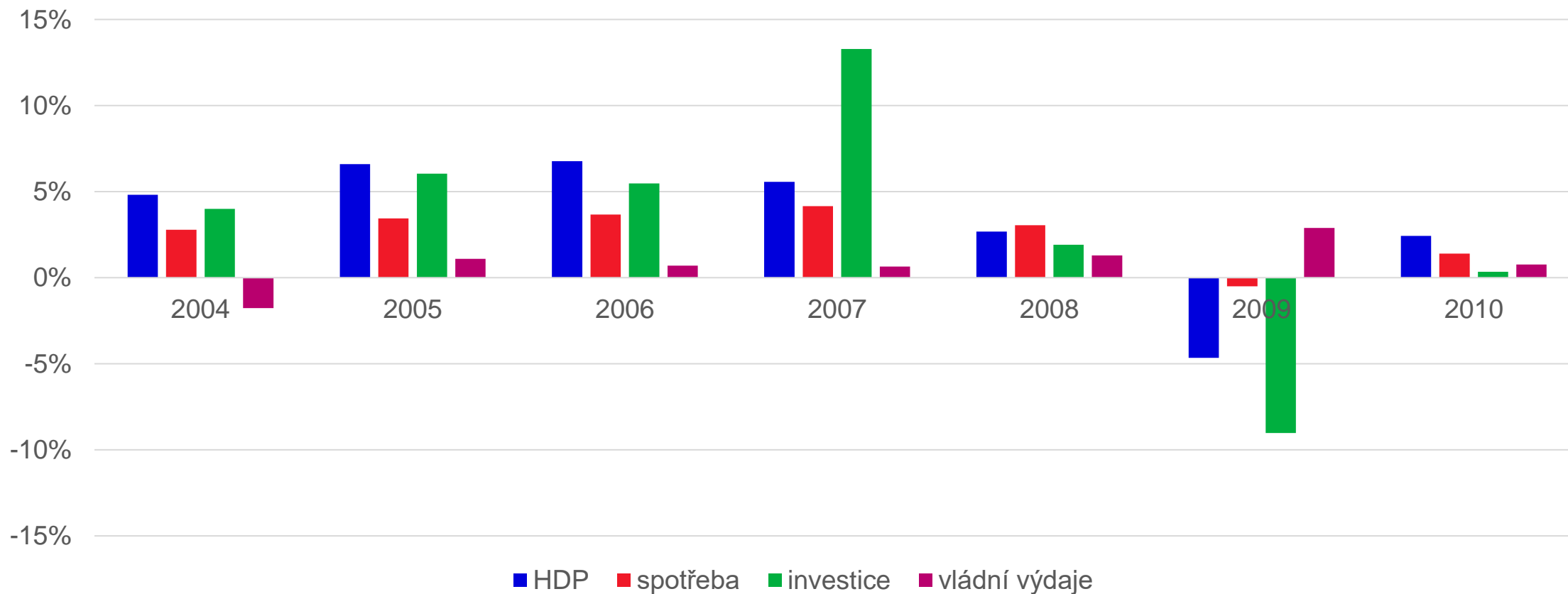
- Neoklasikové
- Keynesiánci
 - Diskreční fiskální politika
 - Multiplikátor
 - X vytěšňovací efekt, časová zpoždění

Nástroje fiskální politiky

- velikost vládních výdajů
- automatické (vestavěné) stabilizátory
- diskreční opatření

Velikost vládních výdajů

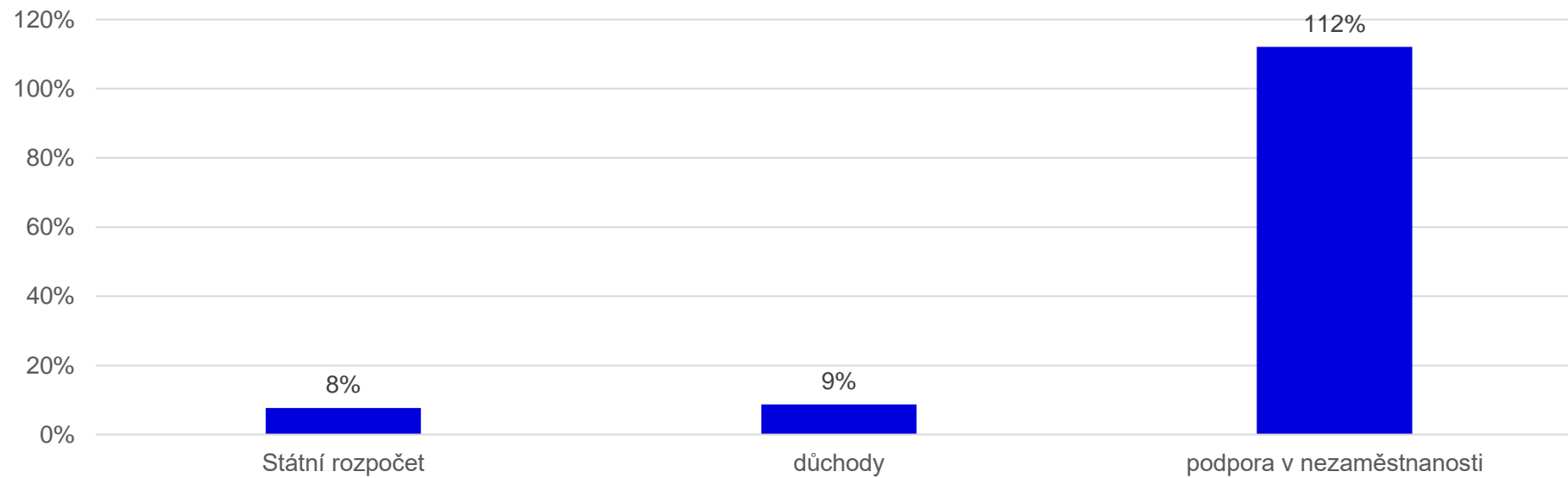
Meziroční změna HDP a jeho složek (%)

Automatické (vestavěné) stabilizátory

- automaticky stimulují agregátní poptávku v době recese
 - mandatorní výdaje
 - progresivní daň z příjmu
 - transferové platby
- Jaká je jejich nevýhoda?

Růst vládních výdajů v době Velké recese

Výdaj	2008	2009
Státní rozpočet jako celek	1084	1167
Důchody	313	340
Podpora v nezaměstnanosti	7	15

CS: Fungovala (by) progresivní daň z příjmu jako vestavěný stabilizátor v krizi 2009?

Ukazatel	4Q 2008	4Q 2009	Změna r/r
HDP_real	941 mld. Kč	925 mld. Kč	-4,2 %
Nezaměstnanost	5,5 %	8,7 %	+ 58 %
Nominální mzda	26 904 Kč	26 724 Kč	-0,7 %
Reálná mzda (ceny 4Q 2008)	26 904 Kč	26 609 Kč	-1,1 %
Inkaso pojistného na SZ	98,57 mld. Kč	87 mld. Kč	-11,7 %

– DPFO 2008 i 2009

- Daň = 15 % ze superhrubé mzdy (1,34 násobek hrubé mzdy)
- sleva na poplatníka 24 840 Kč ročně

Hrubý měsíční příjem	Daň	Průměrná sazba
12 000 Kč	342 Kč	2,85 %
20 000 Kč	1 950 Kč	9,75 %
30 000 Kč	3 960 Kč	13,20 %
50 000 Kč	7 980 Kč	15,96 %
100 000 Kč	18 030 Kč	18,03 %

CS: Fungovala (by) progresivní daň z příjmu jako vestavěný stabilizátor v krizi 2009?

Ukazatel	4Q 2008	Daň	Průměrná daňová sazba	4Q 2009	Daň	Průměrná daňová sazba	Změna příjmu r/r	Změna daňové sazby	Daňová úspora (měsíčně)
1. decil	12 666 Kč	476 Kč	3,8 %	12 491 Kč	441 Kč	3,5 %	-1,38 %	- 0,3 p. b.	28 Kč
1. kvartil	16 527 Kč	1 252 Kč	7,6 %	16 390 Kč	1 224 Kč	7,5 %	-0,83 %	- 0,1 p. b.	17 Kč
Medián	21 881 Kč	2 328 Kč	10,64 %	21 700 Kč	2 292 Kč	10,56 %	-0,83 %	- 0,08 p. b.	17 Kč
3. kvartil	29 380 Kč	3 835 Kč	13,1 %	29 386 Kč	3 837 Kč	13,1 %	0,02 %	0	- 0,4 Kč
9. decil	40 988 Kč	6 169 Kč	15 %	41 719 Kč	6 316 Kč	15,1 %	0,45 %	+ 0,1 p. b.	- 37 Kč

CS: Fungovala by progresivní daň z příjmu jako vestavěný stabilizátor v krizi 2009?

- příjmy se snížily v průměru o 0,7 %
- progresivní zdanění (by) pomohlo minimálně
- větší progrese by významně situaci nezlepšila

=> progresivní zdanění jako vestavěný stabilizátor nefunguje

Diskreční opatření

- jednorázová opatření zaměřená k realizaci akutních změn v
národním hospodářství
 - změna daní
 - změna vládních výdajů
 - změna struktury vládních výdajů ve směru těch s vyšším multiplifikátorem
 - veřejné programy a projekty zaměstnanosti

Srovnání nástrojů fiskální politiky

Vestavěné stabilizátory

- kratší časová zpoždění
- omezené ve velikosti
- nemohou způsobit procykličnost fiskální politiky

Diskreční opatření

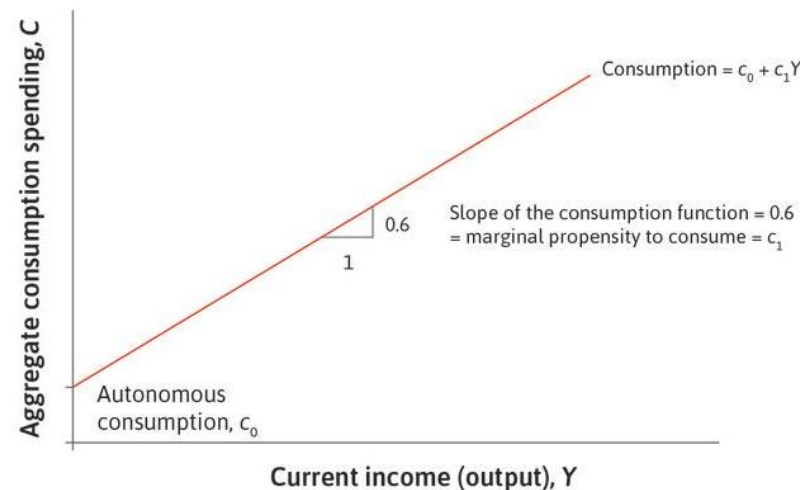
- delší časová zpoždění
- velikost může mít výrazný vliv na AD
- mohou způsobit procykličnost fiskální politiky

Multiplikační proces

- jakým způsobem ovlivní dodatečně utracené prostředky agregátní poptávku
- pokud multiplikátor = 1 \Rightarrow dodatečné výdaje = dodatečnému nárůstu HDP
- multiplikátor může dosahovat i jiných hodnot

Spotřeba

- agregátní spotřeba má dvě složky
 - fixní část: *autonomní spotřeba*, která je nezávislá na příjmu
 - variabilní část, která je závislá na příjmu
- *agregátní spotřeba = autonomní spotřeba + spotřeba závislá na příjmu*
- příjem podléhá zdanění
- $C = c_0 + c_1(1 - t)Y$
- c_1 mezní sklon ke spotřebě

Investiční výdaje

- Firma se rozhoduje, co udělat s naakumulovaným ziskem:
 - vyplatit dividendy
 - zvýšit úspory
 - investovat v zahraničí -> zahraniční investice
 - investovat doma -> **investice** jako složka HDP
- Faktory, které toto ovlivňují
 - úroková sazba doma
 - úroková sazba v zahraničí
 - očekávaný zisk
- Předpokládáme, že investice nezávisí na hodnotě aktuálního výstupu

Vládní výdaje

– exogenní

Čisté exporty

– $NX = EX - m * IM$

– m je mezní sklon k importu (změna v importech vyvolaná změnou důchodu)

– export – exogenní

Agregátní poptávka

– $AD = c_0 + C_1(1 - t)Y + I + G + EX - mIM$

– $M = \frac{1}{1 - c_1(1 - t) + m}$

– daně a dovozy multiplikátor snižují

– Příklad:

– $t = 20\%$; $m = 20\%$, $c_1 = 60\%$

– $M = 1,39$ (bez zahrnutí daní a dovozu by byl 2,5)

z Makroekonomie 1 známe:

$$M = \frac{1}{1 - MPC}$$

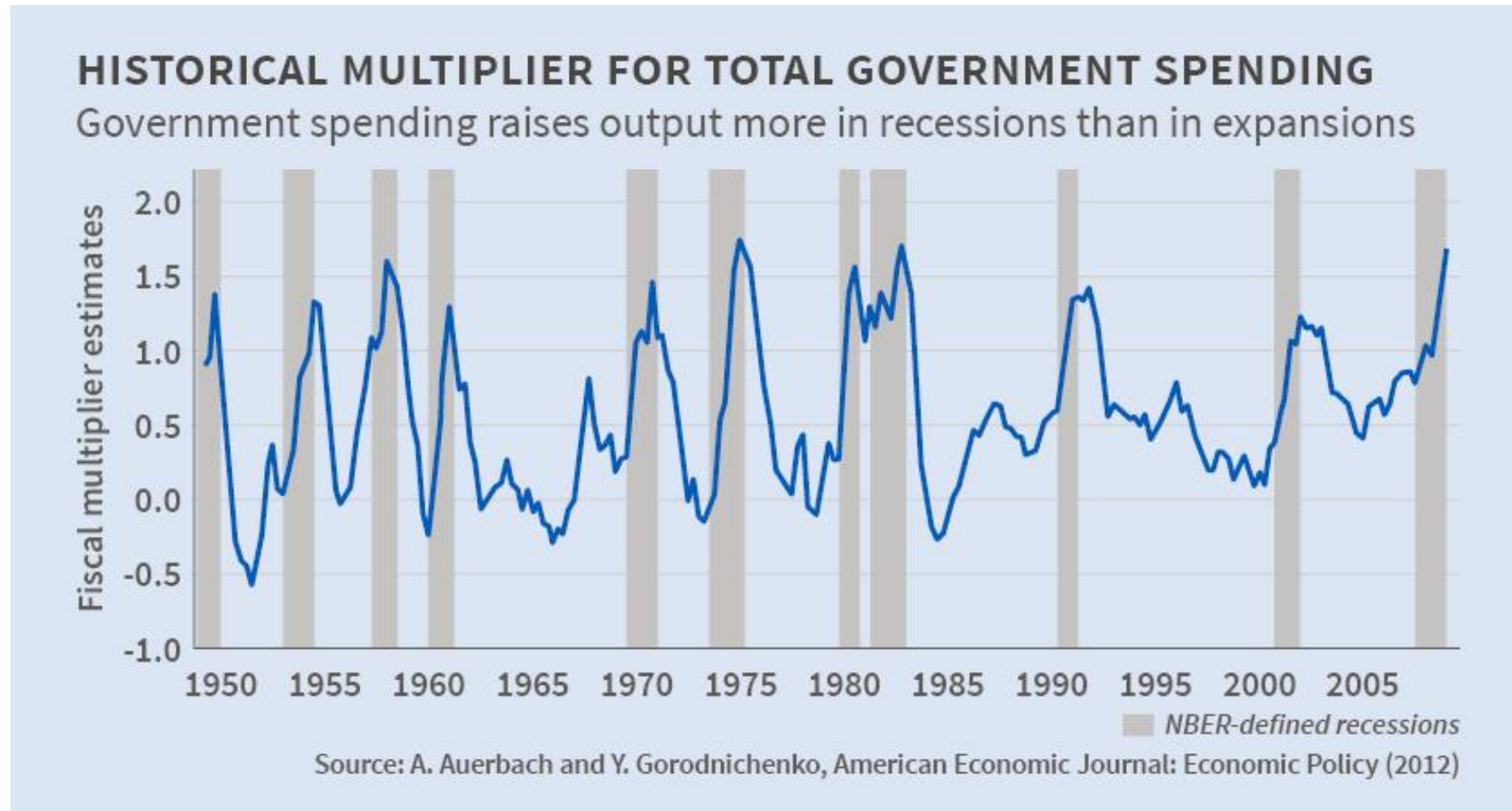
Multiplikační proces

- multiplikátor má jinou velikost v době boomu, kdy ekonomika funguje na plné kapacitě, a v době recese, kdy jsou v ekonomice nevyužité zdroje
- důležitý cíl fiskálního stimulu: zdroje, které se nevyužívají, aby byly využity
- velikost multiplikátoru také závisí na očekávání domácností a firem ohledně budoucího vývoje
 - pokud domácnosti očekávají po fiskálním stimulu vyšší daně, budou více šetřit

Multiplikační proces

- efekt vytěsnění – nárůst úrokové míry způsobí snížení soukromých investic (úroková sazba je ale řízena CB – viz monetární politika)
- vláda zvýší svoje výdaje do infrastruktury
 - pokud je plná zaměstnanost a plné využití zdrojů, krátkodobě to vede pouze ke zvýšení ceny
 - v delším období to povede k přesunu zaměstnanců a kapitálu do stavebnictví

Multiplikátor

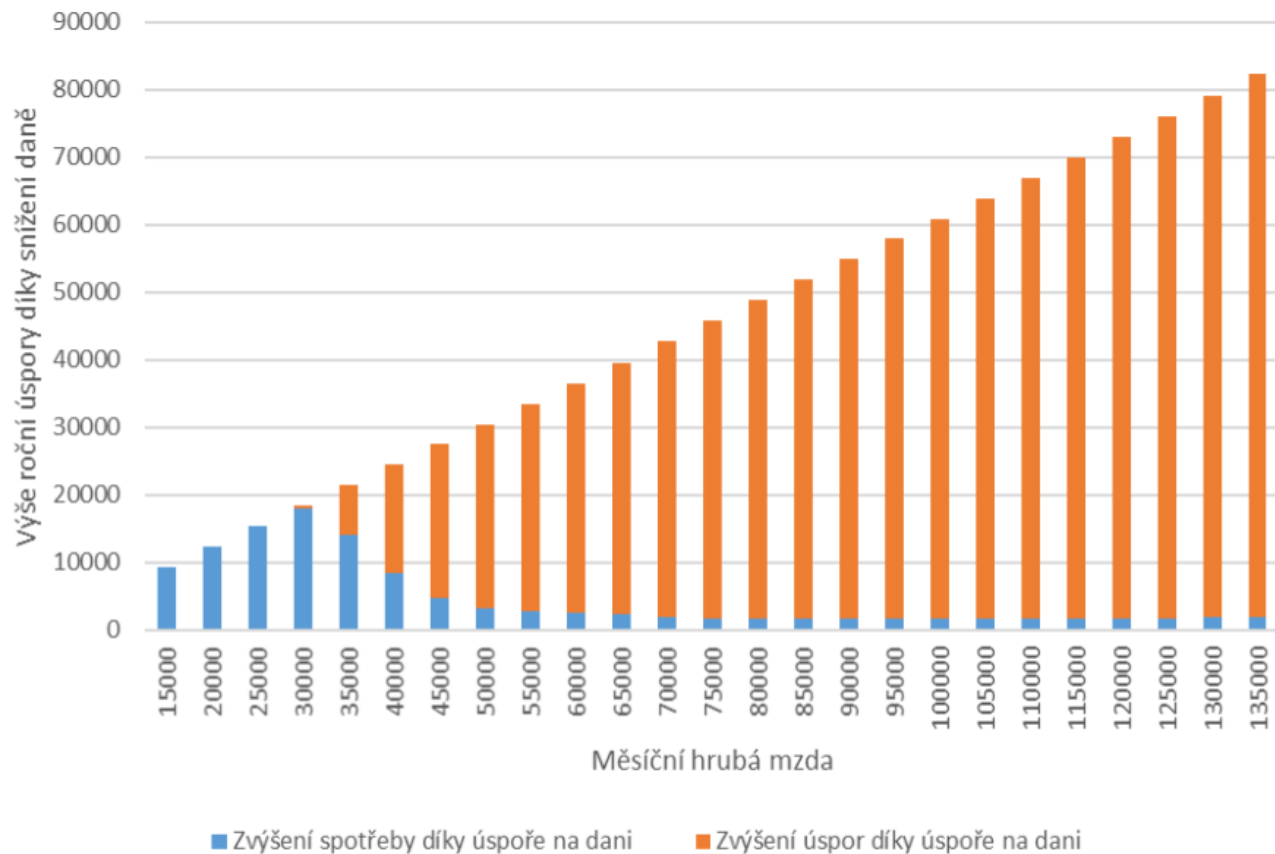

CS: snížení daní v ČR v roce 2021 (založeno na Fischer et al. 2020, Horská 2020)

- snížení DPFO zrušením počítání daně z příjmu ze závislé činnosti ze superhrubé mzdy (z 20,1 % na 15 %) + nárůst slevy na poplatníka z 2 070 na 2 320 Kč/měsíc
- cílem MF ČR bylo podpořit spotřebu domácností
- A. Schillerová: *„Tyto peníze zůstanou více než 4 milionům zaměstnanců na výplatních páskách. Podpoříme tím jejich chuť utrácet, což pomůže znovu roztočit kola české ekonomiky“.*

CS: snížení daní v ČR v roce 2021

Dopad zrušení superhrubé mzdy

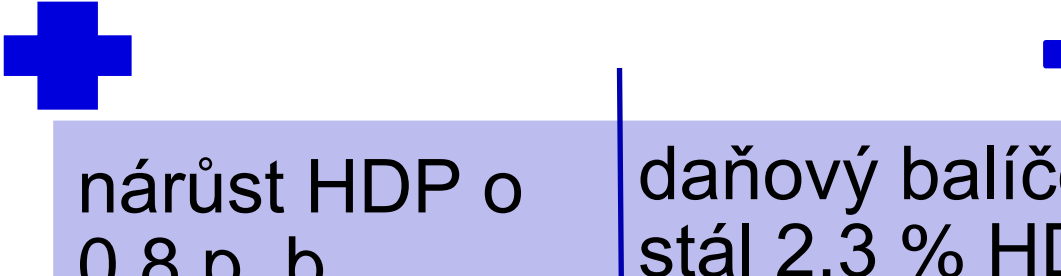

CS: snížení daní v ČR v roce 2021

- dopad na veřejné rozpočty cca 115 mld. Kč
- zvýšení spotřeby o 56 mld. Kč
- multiplikační efekt?

CS: snížení daní v ČR v roce 2021

Multiplikační efekt

- ČR – malá otevřená ekonomika
 - spotřeba z dovozů cca 22 % celkové spotřeby
 - spotřeba domácností se opatřením zvýšila o cca 1,1 % + zvýšil se dovoz o 0,35 %
 - HDP se opatřením zvýšilo o 0,8 %
 - **multiplikátor = 0,34**
-
- nárůst HDP o 0,8 p. b.
- daňový balíček stál 2,3 % HDP

CS: zvýšení DPH v ČR od 1.1.2012

– snížená sazba DPH zvýšena z 10 % na 14 %

– snaha udržet deficit veřejných financí X
procyklická fiskální politika

Č24

AFGHÁNISTÁN KORONAVIRUS DOMÁCÍ SVĚT REGIONY EKONOMIKA KULTURA

Průzkum: Vyšší DPH donutí tři čtvrtiny lidí omezit výdaje

4. 1. 2012

Praha – Kvůli růstu daně z přidané hodnoty by téměř tři čtvrtiny lidí rády omezily své výdaje a případně začaly i spořit. Ovšem více než dvě pětiny současně přiznaly, že jim současná situace více spořit neumožňuje. Jak vyplývá z průzkumu ING Bank, o změně chování neuvažují především mladí lidé.

Č24

AFGHÁNISTÁN KORONAVIRUS DOMÁCÍ SVĚT REGIONY EKONOMIKA KULTURA

Rok 2012: Vyšší DPH, zdanění hazardu i sjednocení rodičovské

AKTUALIZOVÁNO 1. 1. 2012

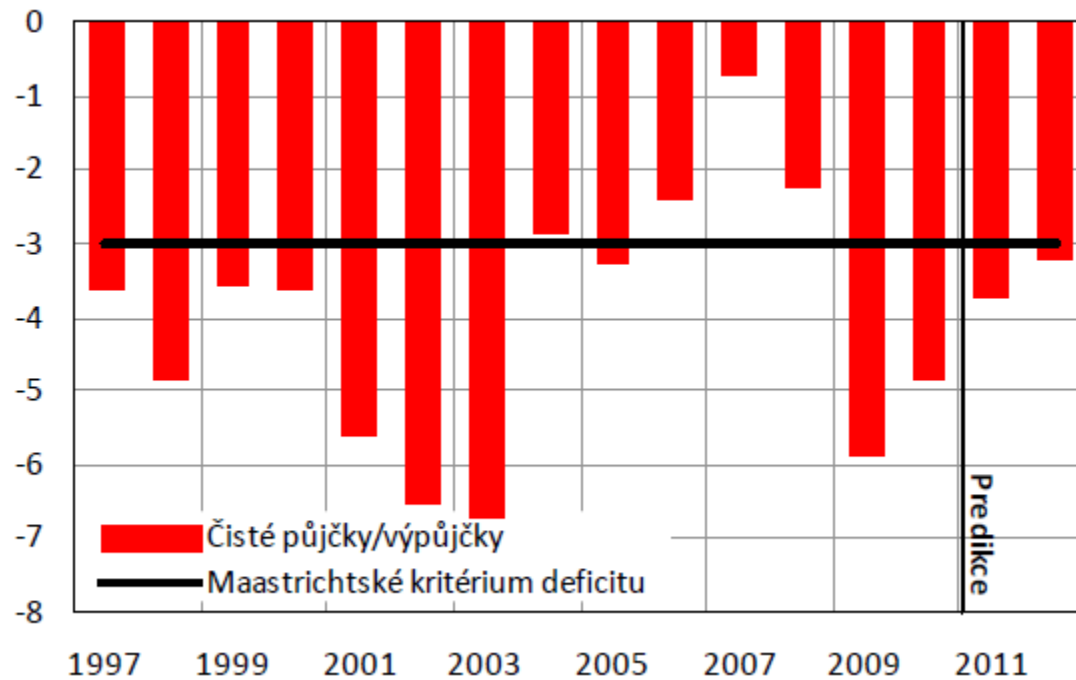
Č24

AFGHÁNISTÁN KORONAVIRUS DOMÁCÍ SVĚT REGIONY EKONOMIKA KULTURA

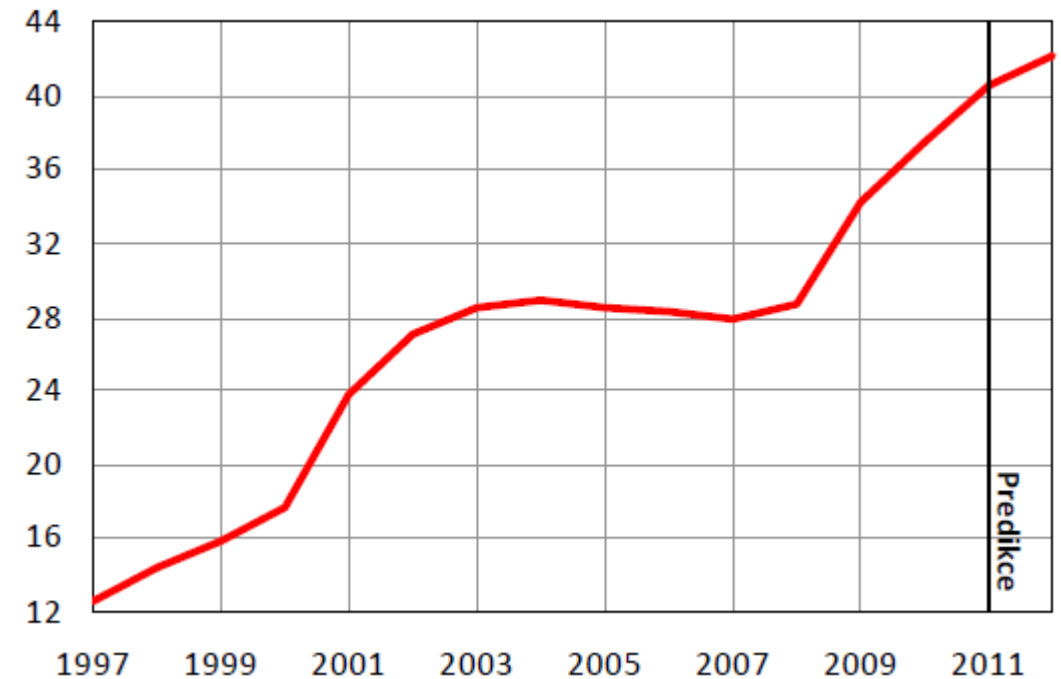
Ekonom OECD: Zvyšováním DPH se Česko ubírá správným směrem

CS: zvýšení DPH v ČR od 1.1.2012 – situace 3Q 2011

– Situace v říjnu 2011

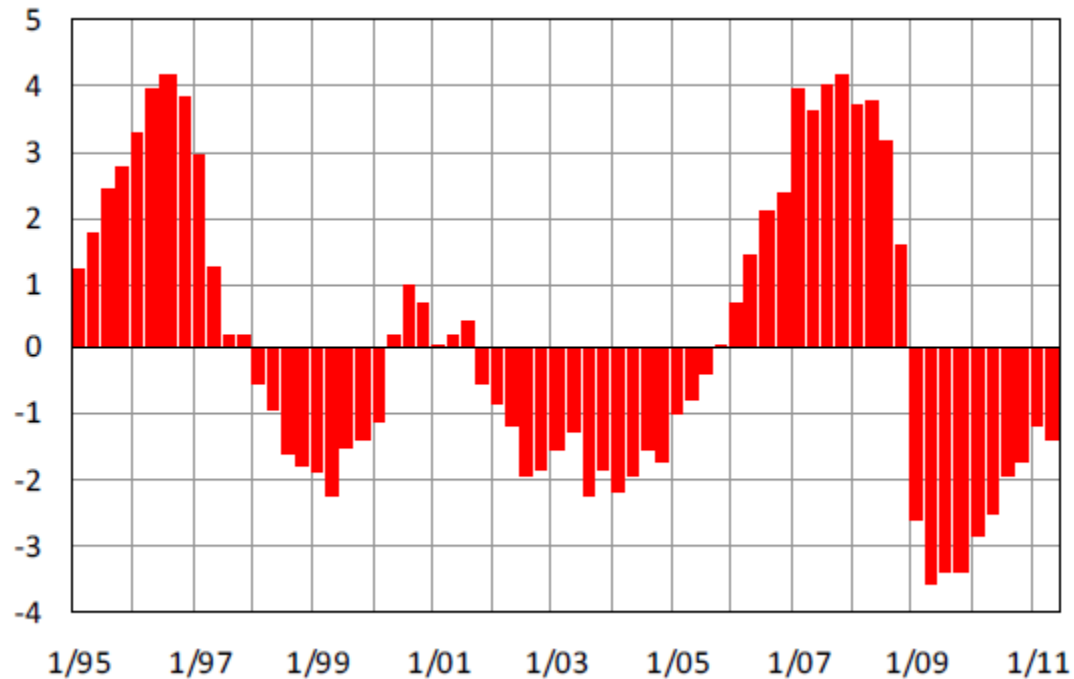
Deficity státního rozpočtu

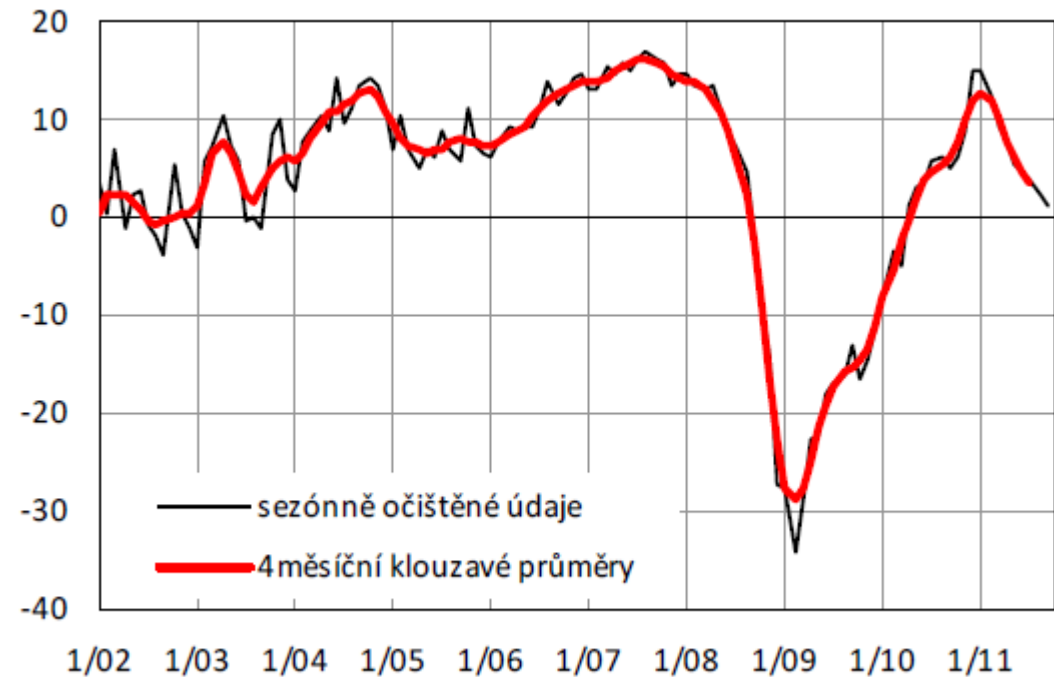
Vývoj zadlužení

CS: zvýšení DPH v ČR od 1.1.2012 – situace 3Q 2011

– Informace dostupné v říjnu 2011

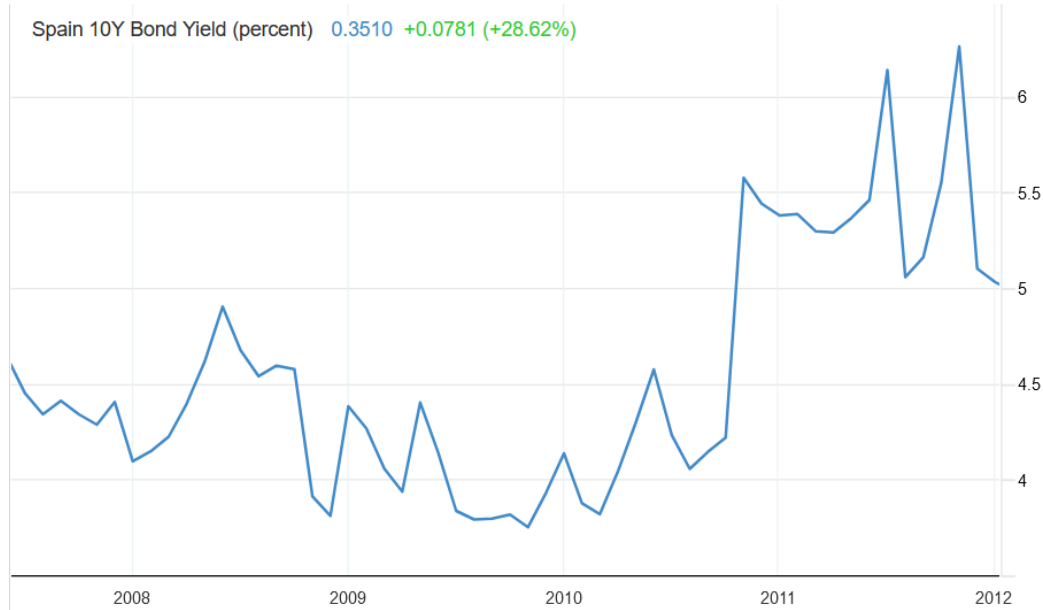

Produkční mezera

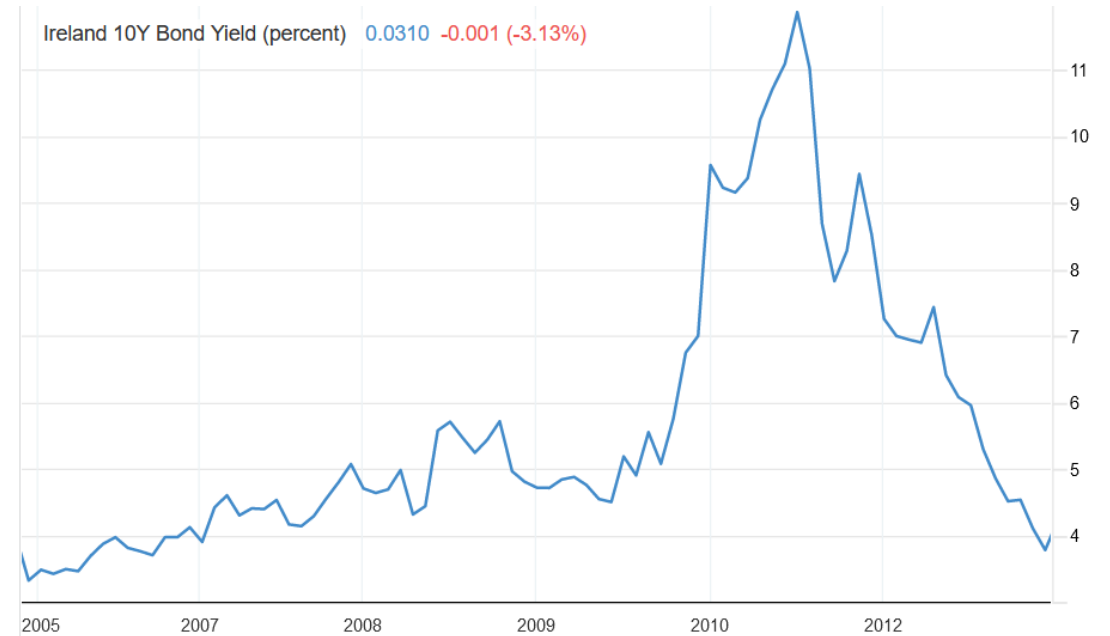

Indikátor důvěry v průmyslu

CS: zvýšení DPH v ČR od 1.1.2012 – situace v Evropě

Výnos španělských 10Y dluhopisů

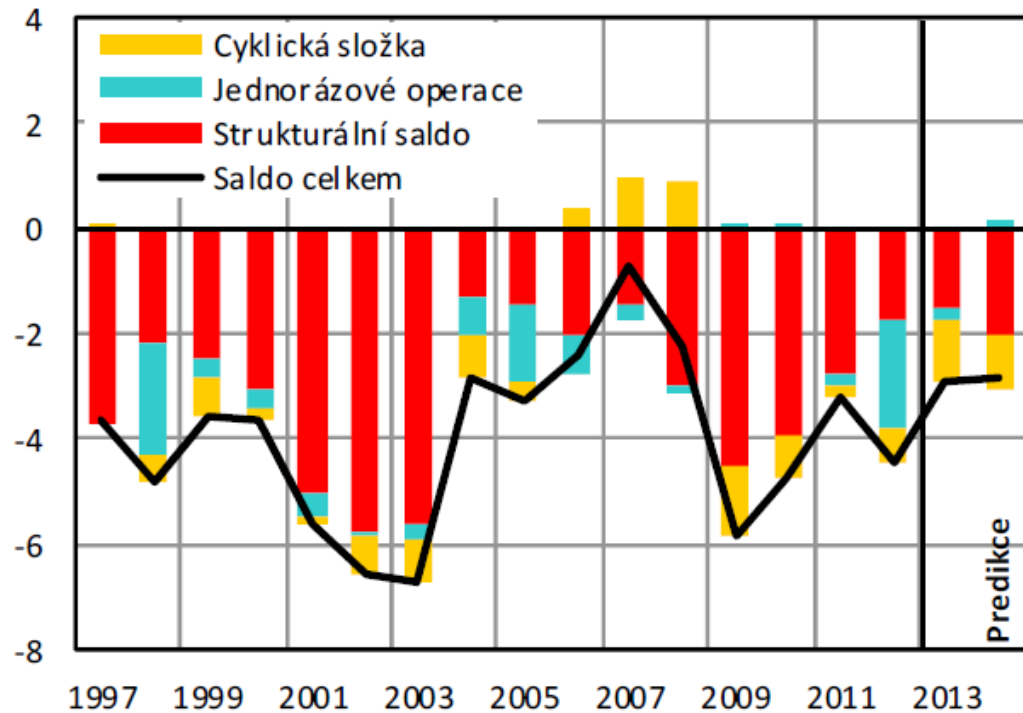

Výnos irských 10Y dluhopisů

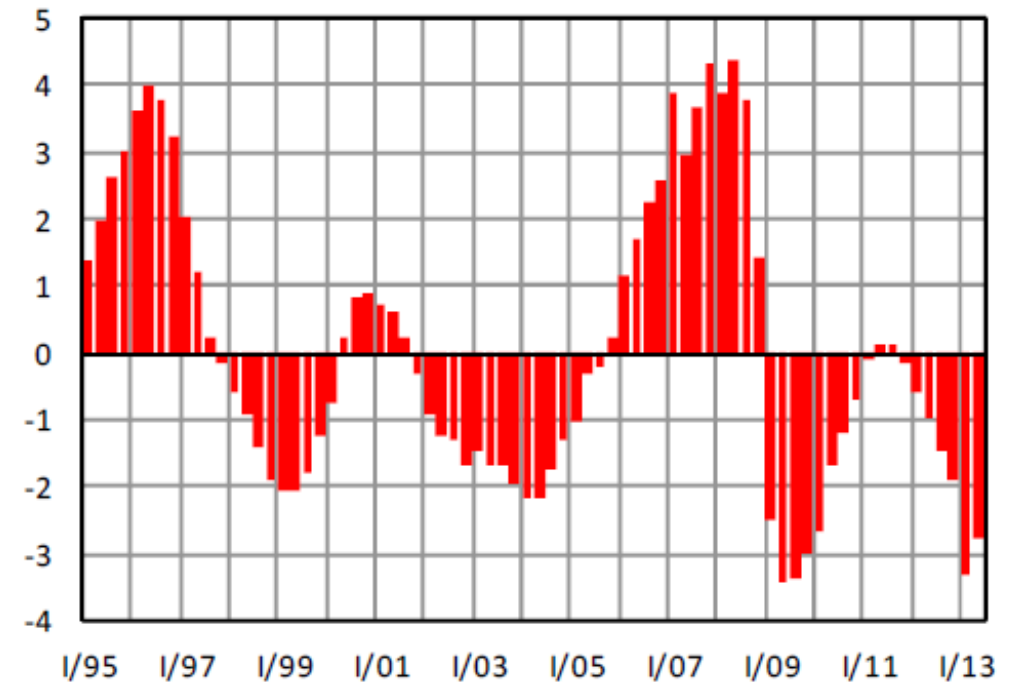
CS: zvýšení DPH v ČR od 1.1.2012 – výsledek

	2008	2009	2010	2011	2012	2011	2012	2011	2012
				Predikce 2Q 2011		Predikce 3Q 2011		Skutečnost	
HDP	2,5	-4,1	2,3	2,5	2,5	2,1	1	1,8	-1
Spotřeba domácností	3,6	-0,2	0,2	0,5	2	-0,6	-0,5	0,5	-2,1
Spotřeba vlády	1,1	2,6	-0,1	-2,4	-2,1	-1,2	-0,5	-2,7	-1,9
Investice	-1,5	-7,9	-3,1	1,9	3,2	2,1	1,4	0,4	-4,5
Čistý export	1,3	-0,6	1	1,9	1,1	1,7	1	1,9	1,7
Inflace	6,3	1	1,5	2,3	3,5	1,9	3,2	1,9	3,3
HDP eurozóny	0,5	-4,2	1,8	1,9	2	1,7	1	1,6	-0,6
10Y úrokové sazby	4,55	4,67	3,71	4,0	4,3	3,7	3,7	3,71	2,8

CS: zvýšení DPH v ČR od 1.1.2012 – výsledek

Deficit státního rozpočtu

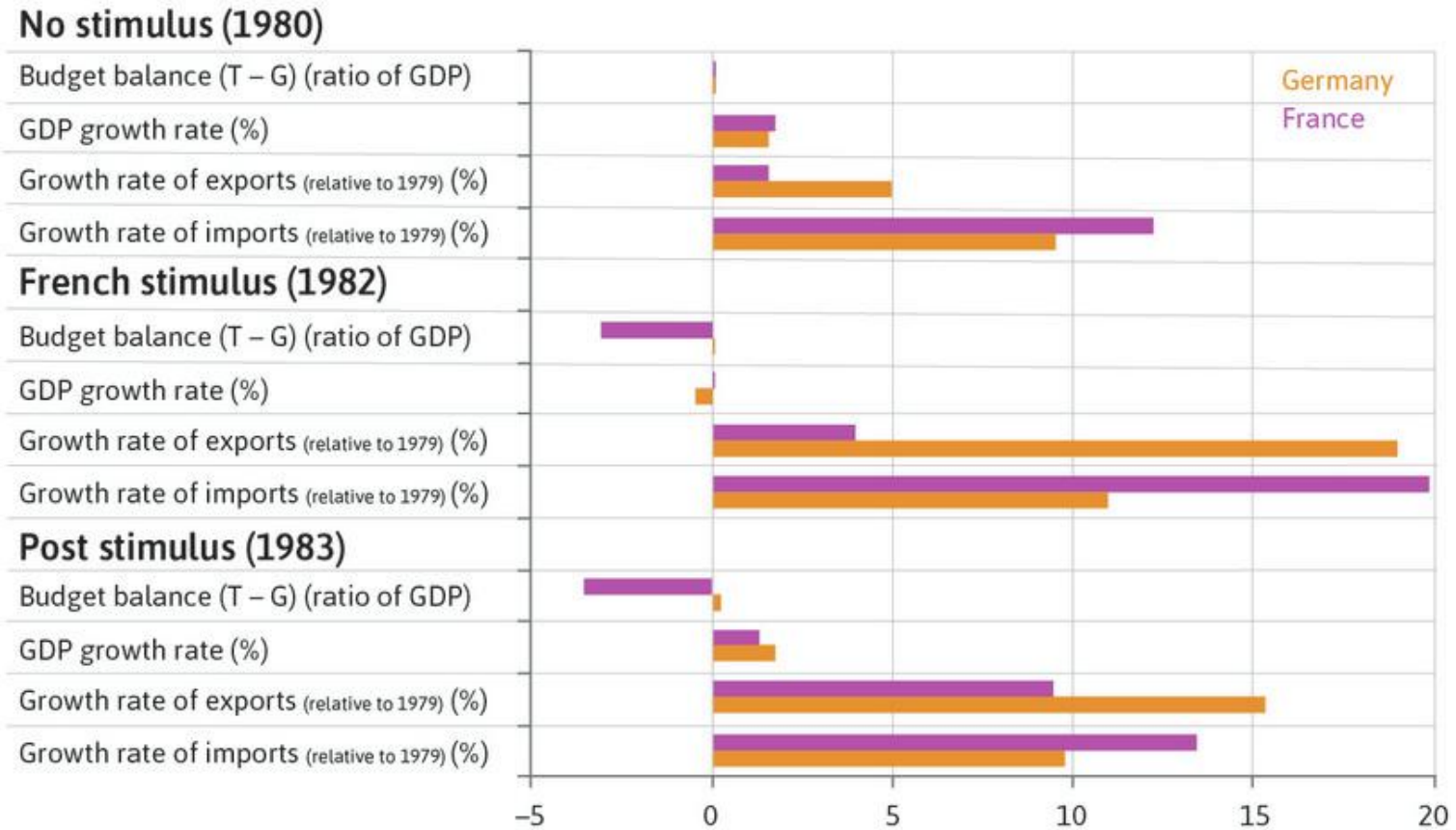

Mezera výstupu

Vliv zahraničí

- zahraničí ekonomiku ovlivňuje skrze zahraniční obchod
- Německo má 31% podíl na vývozu ČR, což vede k 20 % podílu na české agregátní poptávce
- fiskální expanze Německa tak zvyšuje agregátní poptávku v České republice

CS: fiskální stimul ve Francii

Fiskální politika J. F. Kennedyho

– 1958 – recese

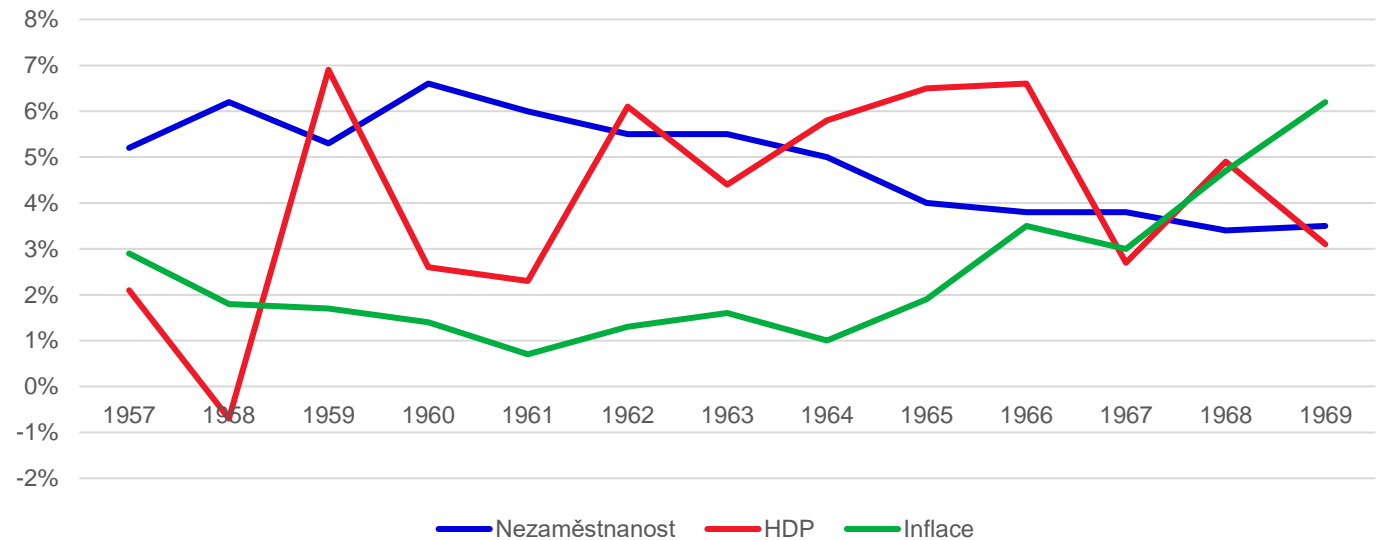
- HDP -0,7 %
- U 6,8 %

– 1960 – zpomalení

- HDP 2,6 %
- U 6,6 %

– Program New Economics

- problém s prosazením v Kongresu
- nástup L. Johnson => snížení daní (osobních o 20 %; podnikových o 10 %)
- HDP i zaměstnanost vzrostly, U se snížila
- daně zůstaly sníženy, vládní výdaje rostly (Vietnam) => inflace

Závěr

- Deficit státního rozpočtu má svou strukturální a cyklickou složku.
- Veřejný dluh je standardní součástí moderní ekonomiky.
- Veřejný dluh je možno financovat různými způsoby, vždy ale vznikají náklady, které musí někdo nést.
- V případě dluhové krize není možné provádět expanzivní fiskální politiku.
- Výhodou vestavěných stabilizátorů je snížení časových zpoždění; nevýhodou omezená použitelnost.
- Multiplikátor snižují daně a otevřenost ekonomiky.

Literatura

- Franc a kol. 2015: Hospodářská politika

MUNI
ECON